

Врз основа на член 5 став 2 од Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 02.02.2010 година донесе

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА на Институт за акредитација на Република Македонија за 2010 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009) се уредува основањето, организацијата и работењето на македонскиот институт за акредитација како јавна установа која ги врши работите и задачите на национално тело за акредитација, како и постапките за акредитирање врз основа на овој и други закони и надзор над исполнувањето на барањата за акредитација.

Акредитацијата претставува моќна алатка за квалитетот на производите и развојот на трговските односи на национално и меѓународно ниво, воедно ги намалува, а во голем дел и ги елиминира техничките бариери при размената на стоките и услугите. Акредитацијата придонесува за повисок квалитет и подобра конкурентност со најмали трошоци. Акредитацијата се спроведува на барање на домашни и странски правни лица, а се темели врз основа на Законот за акредитација и други закони и во согласност со барањата во соодветните македонски, европски и меѓународни стандарди и документи на националните, европските и меѓународните организации.

Во принцип акредитацијата има доброволен карактер и на недискриминаторски начин е достапна до секоја странка која ќе поднесе Пријава за акредитација. Воедно, акредитацијата е основа за добивање овластување од страна на министерствата. Акредитационите постапки кои ги спроведува Институтот за акредитација на Република Македонија (во натамошниот текст: ИАРМ) особено се однесуваат за акредитација на:

- лаборатории за тестирање и калибрација,
- тела кои вршат сертификација на производи,
- тела кои вршат сертификација на системи за управување
- тела кои вршат инспекција.

Основа за работа во областа на акредитацијата (тестирање, сертифицирање и инспекција), се стандардите од серијата МКС EN ISO/IEC 17000, односно МКС EN 45000.

ИАРМ активно учествува во работата на европските и меѓународните организации за акредитацијата и притоа ги застапува интересите на Република Македонија во нив. ИАРМ е полноправна членка на Европската организација за акредитација (EA) и има статус на придружна членка на Меѓународната организација за акредитација на лаборатории (ILAC).

Во Јуни 2007 година, Владата на Република Македонија ја усвои „Програмата за поттикнување на инвестиции во Република Македонија 2007-2010“ во која се дадени дел од активностите на ИАРМ. Исто така, значајно место во активностите предвидени со Програма за 2010 година претставува и “Стратегијата за спроведување на законодавството за соодветните хоризонтални организации (стандардизација, акредитација, метрологија и надзор на пазарот) во областа на слободно движење на

стоки”, заедно со Акцискиот план, кој Владата на Република Македонија ја усвои на 01.12.2009 година.

Согласно со член 14 став 1 од Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009 год.), заради извршување на работите и задачите на ИАРМ, Владата на Република Македонија на предлог на ИАРМ донесува годишна програма за работа.

II. Цели на Програмата за работа на ИАРМ за 2010 година

Главна цел на ИАРМ е да се воспостави и примени систем на акредитација кој на телата за оценка на сообразност (сертификационите тела, лабораториите за тестирање и калибрација и инспекциските тела) ќе им обезбеди доверба во компетентноста и ќе придонесе да се намалат бариерите во трговијата за домашните производи на пазарите во Европа и светот.

Поаѓајќи од фактот дека акредитацијата во Република Македонија игра важна улога во внатрешниот пазар и квалитетот на живеење и дека претставува важен инструмент во поддршка на приближувањето на Република Македонија кон Европската Унија што е особено истакнато во примената на хармонизираното законодавство, активностите предвидени со оваа програма се особено насочени кон потпишување на Договор за взаемно признавање (Multilateral agreement – MLA¹) со Европската соработка за акредитација (EA). Со потпишувањето на овој договорот ќе се овозможи признавање на европско и меѓународно ниво на извештаите и сертификатите на акредитираните тела за оценка на сообразност од Република Македонија. Воедно, тоа ќе придонесе во намалување на бариерите во трговијата и слободно движење на производите и услугите од Република Македонија.

ИАРМ поголем дел од своите активности во 2010 година ќе ги насочи кон потпишување на МЛА. Имено, во периодот од 7 до 11.12 2009 година тимот за предцена за потпишување на МЛА ја реализира предоценувачката посета и го достави Извештајот од предоценката. Во 2010 година ИАРМ ќе се стреми во потполност да ги реализира препораките дадени во Извештајот, што воедно претставуваат и **посебни цели** во реализацијата на програмата, а тоа се:

- управување и координирање на акредитационите активности во Република Македонија следејќи ги европските и меѓународните принципи и пракса,
- промовирање на извештаите и/или сертификатите кои ги издаваат телата за оценка на сообразност акредитирани од ИАРМ и се залага за потпишување на договор за взаемно признавање во рамки на EA,
- развивање соодветен процес и пракса за акредитација базирани на европските / меѓународните стандарди и упатства,
- активна соработка со европските и меѓународните организации за акредитација,
- постојано залагање за олеснување на глобалната трговија преку прифаќање на резултатите на акредитираните тела за оценка на сообразност,
- давање техничка поддршка на министерствата при имплементација на директивите, и
- постојана работа за стекнување поголема доверба кај заинтересираните страни.

¹МЛА претставува договор потпишан помеѓу акредитационите тела, членки на EA, за признавање на еднаквост и доверливост, а со тоа и прифаќање на акредитираните сертификациони, инспекциски и калибрациони сертификати и извештаи од тестирање низ цела Европа.

III. Предвидени активности за реализација на Програмата

Во Буџетот на Република Македонија за 2010 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.156/2009), раздел 10001 – Министерство за економија, во Подпрограма 51 – ИАРМ, на категориите 42 – стоки и услуги и 48 – капитални расходи, планирани се финансиски средства во износ од 9.078.000

За воспоставување и одржување на ефикасен Национален систем за акредитација согласно Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009), стандардот МКС EN ISO/IEC 17011, како и препораките од меѓународниот тим за потпишување на МЈА со Европската соработка за акредитација, потребно е да се реализираат следниве активности:

1. Акредитациони активности

ИАРМ досега има акредитирано 45 тела за оцена на сообразност и има 20 нови апликации за акредитација. Во 2010 година ќе се изврши редовен надзор на веќе акредитираните тела, а воедно ИАРМ ќе се стреми кон зголемување на бројот на акредитирани тела за оцена на сообразност.

Согласно новиот Законот за акредитација (кој е во сила од 02.10.2009 година), како и Извештајот од тимот за преоценка за потпишување на МЈА, ИАРМ континуирано ќе го подобрува целокупниот систем за акредитација, а особено ќе спроведува активности во следниве подрачја:

- Во 2010 година ќе се донесе новиот Статут на ИАРМ и ќе се изврши измена и дополнување на сите останати интерни акти (правилници и процедури).
- Во рамките на развојните активности, ИАРМ ќе развива нови шеми за акредитација согласно специфичните потреби на Република Македонија. Развојот на овие шеми ќе биде во соработка со Техничките комитети.
- Отпочнување со работа на Секторските комитети чија основна задача е изготвување на документи кои ќе помогнат во постапката за оцена на компетентноста на телата за оцена на сообразност според утврдена регулатива.
- Набавка на Софтвер за управување со податоци (Data Management Software). Вкупните средства за набавка на софтверот изнесуваа 90.000 евра и истите се обезбедени преку проектот БЕРИС (заем на Владата на Република Македонија од Светска банка). Овие средства вклучени се во буџетот на Министерството за економија, како носител на проектот. Набавката на овој софтвер претставува предуслов за отпочнување на активностите предвидени со ИПА националниот проект.

Во рамките на соработката со националните институции, ИАРМ ќе потпише билатерален договор за соработка со Министерство за економија, со тој договор ќе се регулираат меѓусебните односи на полето на инфраструктурата на квалитет во Република Македонија. Исто така, ИАРМ активно ќе соработува со Институтот за стандардизација на Република Македонија и Бирото за Метрологија, институции со кои ИАРМ веќе има потпишано договори за соработка

Потребни средства 4.000.000 денари

2. Организирање на обуки

Во рамките на оваа активност потребно е ИАРМ да организира обуки како за вработените, така и за надворешни лица со цел да се зголеми бројот на оценувачи кои ќе ги користи ИАРМ во постапките за акредитација.

Листата на оценувачи на ИАРМ ја сочинуваат 16 водечки оценувачи, 61 оценувач, како и 44 експерти. Согласно препораките од преоценката за потпишување на МЈА, неопходна е дообука на регистрираните оценувачи, како и зголемување на листите на оценувачи и експерти од сите области кои се застапени во постапките за акредитација.

Во 2010 година ИАРМ ќе организира:

- Обуки за оценувачи за стандардите: МКС EN ISO/IEC 17025, МКС EN ISO/IEC 17024, МКС EN ISO/IEC 17020, МКС EN ISO/IEC 17021 и МКС EN 45011.
- Семинари за развој на нови шеми за акредитација, како на пример: *Акредитација на медицински лаборатории*
Акредитација на сертификациони тела за персонал
Акредитација на сертификациони тела за системи за управување со безбедноста на храната, управување со животната средина и др.
- Два семинара во организација на ТАИЕХ:
Accreditation role in implementation of the Regulation (EC) 765/2008
IARM Communication with National Regulators

Покрај обуките кои ИАРМ самостојно ќе ги организира, во 2010 година ИАРМ ќе организира обуки во рамките на проектот со Германското друштво за техничка соработка (GTZ), овие обуки ќе бидат наменети воглавно за инспекциските тела.

Обуките ќе бидат организирани во Тренинг центарот на ИАРМ, кој е неопходно да се доопреми за негова функционализација.

Потребни средства 1.500.000 денари

3. Промовирање на системот на акредитација

Акредитацијата како постапка се почесто е застапена во националното законодавство и барањата за акредитација на институциите во државата е се поголема. За таа цел, неопходно е поголема информираност на заинтересираните страни за начинот на алпицирање, како и за начинот на добивање статус на акредитирано тело.

Во рамките на промовирање на системот на акредитација ИАРМ ќе ги преземе следниве активности:

- Припремање и издавање на промотивен и едукативен материјал од областа на акредитацијата,
- Промоцијата за доделување на сертификати на акредитираните тела во 2009 година. Оваа промоција ќе се организира во Март 2010.

Потребни средства 700.000 денари

4. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално финансиска контрола

Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално финансиска контрола 3 члена. Седниците на овие две тела кои работат во рамките на ИАРМ се организираат по потреба, а исплата се врши по присуство за не повеќе од 12 состаноци во годината.

Потребни средства 1.300.000 денари

5. Меѓународни активности

Како полноправна членка на ЕА, ИАРМ задолжително учествува преку свој претставници на двете годишни собранија на ЕА и двата состанока на МАС комитетот (ЕА - Multilateral Agreement Committee) кој ќе се организираат во 2010 година.

Исто така, за следење на најновите случувања во областа на акредитацијата во Европа, неопходно е учество на претставници од ИАРМ на состаноците на комитетите на Европската организација за акредитација (Laboratory Committee, Certification Committee, Inspection Committee, Communication and Publication Committee).

За успешна реализација на оценката (peer evaluation) за потпишување на МЛА која ќе се спроведена од страна на тим од оценувачи составен од ЕА, од особено значење ќе биде учеството на вработените од ИАРМ на овие настани.

За продолжување на меѓународната афирмација на ИАРМ, предвидено е учество на еден претставник на ИАРМ на годишното собрание на ИАС во 2010 година.

На регионално ниво ИАРМ има потпишано билатерални договори за соработка со националните акредитациони тела на Србија, Црна Гора, Бугарија, Албанија, Хрватска, Турција и Косово. Во 2010 година ИАРМ планира да потпише билатерален договор за соработка со акредитационото тело на Босна и Херцеговина. Целта на овие договори е организација на заеднички обуки за оценувачи, размена на експерти и оценувачи на регионално ниво што ќе придонесе за изграба на ефикасен систем за акредитација.

Потребни средства 1.578.000 денари

Институтот за акредитација на Република Македонија, заклучно со 31.01.2011 година до Владата на Република Македонија ќе достави извештај со финансиски показатели за реализација на Програма за работа на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2010 година, во кој ќе бидат опфатени постигнатите резултати и финансиски показатели, како и образложението за евентуалните отстапувања од планираните активности.

Оваа Програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Број: 19-6836/1-09

Датум: 2 февруари 2010 година

Скопје

**Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија
м-р Зоран Ставрски**
